

— Տառնոց մը ունիմ, ինչո՞ւ չեմ կրնար տալ վաղը կոչիկներս ներկեյ պիտի տամ։

Ուրիշ անգ չըս։
— Աղջակաւ խալը օրսուն սին-երօ Տիկիթըսքի։

— Աղ սաւար խալը օրսուն ծա-նիմ նէ տիւր պաւ, նէ կրան թուա լէթից տիւր մատնագէղէրի, եւ պա-ծաքսինից։

— Ստաֆուրա, հապտիւից տէ-քիւ, սիգ աուրուր իքէն։

— Ինսալլահ, մատուս, ցոծօքլար էյի տիրէր։

— Էյի խօյ, սիգին ֆամիլեա պէ-րապէր տէյի։

— Պիգիմ քօքօնա խալթալ, ֆա-դաթ աֆիլ իտէրսինից պիւր թու-թունունուց վար մը։

— Ենիմսի պիթտի քիւրիէ։
— Ատիէօ։

— Ատիօ էֆէնտիմ։
— Ով է սա մարդը Գորէյ աղա։

— Ինչ գիտեմ, նիկառա մը ու-գնու համար իտէ խօնուրից կըլ-լան առանկ մարդիկը։

Ալ դէն ժամանակը անցած էր ուստի պարտաւորեցայ հեռանալ տակից, միտքս դնելով որ ուրիշ անգամ եւս այցելեմ այս ժառ-անէ տաճարին։

Կը յիշէք անշուշտ, եթէ մէկու-մը պարտք դուրս ելա՝ ցած եմ որ պարտք ունեցողներուն յիշո-ցութիւնը տկար կըլլայ։ Երբ անց-եալ շաբթու թարկութեան մէջ էի, Ուրախ և չառ ուրախ եմ այսօր ծանօցանելու թէ թարկութեան իջած չէ, և մասնաւոր թէ ար-գոյ հասարակութենէ ցլած քա-ջալըսութեանը վրայ՝ ազգային վարժարաններէն աւելի յառաջա-դէմ վիճակէ մէջ կը գտնուի։

Կերեքեմ, ուրախ եմ, որովհե-տեւ յառաջագէտ թարկութեան մը մեծ բան է, այնչափ մեծ է, որ թո՛ւ կըզտայ մարդուս, խօսիլ ինչ-որ կը խորհի։

Երեկ չէ ատշի սրբաբարկութեան իջեցնելու համար փափաքեցայ քանի մը տարիէ ի վեր ազգային լրագրաց մէջ հրատարակուած գը-րութիւններն այլեւ անցունել։

Բարեբաղդաբար թարկութեան իջեցնելու տեղ վերցուցի, որով-հետեւ տեսայ որ յիշեալ գրու-թեանց նպատակ մեր ազգէն այսօր անի։

Եթեմանապօնը հինգ հանճար հարիւր ութսուն կիւք հարիւր ութսունը մէկ — ապէկ մը չեմ յի-շեր — առողատ։

Երեք հարիւր փաթեաներունը ցրադէպ։

Չորս հազար երկու հարիւր դժ-ստանը մէկ բանաստեղծ։

Հարիւր փաթեան պատմագէտ մինսցնէր հինգ մաթէմատիկոս։

Վաթսունը մէկ փիլիսոփայ։

Հարիւր երկու ընթերցող։

Չի մօռնով ինչեցեմ, թէ քա-նաստեղծներօ մէջ մաթէմատի-կոսից քիչ մը կայ։ Գլխաւոր — ինչ է տարին կրեւեղի մարդոց մեր ազգին մէջ շատեալուն պատ-ճաքը։

Պարզ է և յայտնի։
Մեր մէջը եթէ մէկ քաւիչն շուրջ հանճար մը կա ըսէ, այդ ուրիշը չիմէր հրապարակաւ ըն-լու թէ՛ Գարոն, եւ քոս ըսածը։

չեմ, չըլլայ որ զի ուրիշ մէկմը մը նվաճողացած ըլլաւ։ Բայց այդ մեկն ինչո՞ւ ուրիշն ալ իրեն պո-ցէ՛ և առանկով ազգին մէջ չհան-ճարները չառնան։

Հրամեցէք և մի թարկանաք ինչ աղիւնը ունեցան այդ գը-րութիւնները։

Այս արդիւնքն ունեցան որ Երկու շուրջ բանաստեղծ յարողը ինքզինքը բանաստեղծ չկարծեց։

Թերակախութեանը լինցնող աշա-կերտը գրագետ եղաւ։

Թուրքունութեան շուրջ գործո-ղը թերակախը գիտցուն և մէկ ար-չըն պոստա ծախող մաթէմատի-քոս եղաւ։

Եւր թաղին փողոցները գիտցո-ղը Բաղաբախան աշխատեցողը թիւն հրատարակեց։

Ճառ մը կարդացողն զինք Տէ-մոսթէնէօն տնջ դրաւ։

Արարչագործութիւնը բերնուց տոքրած աշակերտը պատմագէտ եղաւ։

Բանի մը բացագանչութեան սոր-վողը երաւ ողորդութիւն մը գը-րեց և ժողովուրդը խնդացոյց։

Ես կը փափաքեի որ երբ մէկն ուրիշն մը շողորդութիւն ընէր այդ ուրիշն դառնար և ըսէր։

— Պարոն, հետո էյլէնմիշ ըլլալ կուզես, դու դեմ ապույ մը գը-տիր եւ զայն ծաղիւ։

Այս ընթերցիկը ալ հրապա-րակաւ լսելու էր։

... Երբ որ ինչ մը լսուի մէջ ինծի ուղեւոր շողորդութիւն-ները հերքելով կիսապաշտօն գիտ-ծաղորդ պարտին որ մէյ մըն ալ հետո չիլին, ես անոր խաղալիք չեմ։

Եթէ մէկ քանի հոգի առապէս ընէին յոստալէր որ մեր մէջէն ալ գտնէ մէկ հաս մը, մէկ հատիկ հեղինակ մը տեսնելու բախտն ու-նենայիք։

ՄԱՆՁՈՒԹՅԱՆ ՈՉՆԱԾՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Ձեզան նիւթնեմիտեն տե՛ղա՛ր մէ խիթա՛մ)

Խօսիմք հիմա ալ կարգ մը փրկ-նապան դիպերու վրայ, որոնց մեջէն ձեր գործին յարմարածը կորցէք և կը գործածէք միակա-պան դիպերու մէջ առաջնակարգ տեղը կը բռնէ արտիկները (սրբան-թու) անուէն յայտնի է բայց սարսաքնի թոյն մէկ անոր հա-մար մեծ գոյ չունիմք։ Գործա-ծելու է Ահաւստիկ թէ ինչպէս կը պատրաստեն զայն։

Առէք հայի փոք որ ոչ թաւմ ըլլայ և ոչ ալ օթեկի քիչ մը չա-քաղըրով կամ բէրէգով աղէկ մը թրեցէք, յետոյ խառնեցէք հե-տը շատ քիչ քանակութեամբ հա-լած դաւակիդ կամ հարդ, որն որ յարմար է ձերօր։

Հիմա յայտնի շաղուած հացի փոքին 100 կաւովն 2-10 կաւով հաշտով փոշիացած ար-տէրէք քիչէք և աղէկ մը կը կին թրեցով իրար խառնեցէք, բաժ-նեցէք զայն մանր ատիկներու, տարբեր ձևերով երկայն, կոր, տափակ և այլն։

Հատիկները քի-տեալ չափ ըլլալուց եւ — գրէք զանոնք ամանի մը մէջ, և վրան քիչ մը աղի ցանկեղով ամառաշա-րժեցէք, քոքէն գիւ պիւնքը հա-

տիկութեան ամէն կողմը հաւաքա-րապէ՛ծ տաքած ուր, յետոյ զօ-նոնք փոքրիկ պնակներու մէջ բաժ-նեցէք։ Գործողի պիւրիտի պրծ-նակ և կամ խառնարարութիւնեա-ղէ փոքր տոն փերեցէք, որոնց ե-ղերքը քիչ մը քարծր ըլլալի որ մուկը փերեցէք խառնարարութիւն-ու տեղում։ Եւ փոքրերնից պնակե-ցէք քանի ֆաթ դնելիք, աղի ա-մանները շարեցէք մուկներու յա-ճախաս տեղերը, բայց ուշադրե՛ծ թիւն քանի մը որ վրան քանի-տեղք չի գտնուի։ Իրովհետեւ իրնայլըրտոր մօտեցնող դեղա-հատերը իր փոքր տանիկ փորձէ և ճանաչու հանդիպած կերակուրին մէջ ձգէ։

Երբ այս և ասոր աման թռնա-ւոր յիւթերով մուկերու կամ ուշ-րի կերակուրներու կեր պատրաս-տէք, նախ և առաջ պէտք է ե-ղունքներնից կտրած ըլլալ, պատ-րաստութիւն լրանալէն վերջն ալ անհոգ գտնուելու չէ, տաք սօ-ւաջուրով, օճառով կը կին և կը-կին անգամ լրացանելու է, ինչ-պէս և գործածուած ամանները։

Դայտերու մուկիցը զննեցնելու համար եւրոպայի մէջ հեղեւեալ եղանակը կը գործածեն։

10 քիւց ցորեն մորայտին կամ սիսեւ և այլն 8-10 ժամու չափ պէտք է լիւրցող դնել շաքարով կամ բէրէգով մէջ (եթէ չա-քար խառնէք ջուրին 100ին 3 կը բաւէ, իսկ եթէ բէրէգ 100ին 6, ապա 100ին 10 լիւրցն ջուրին 600 կը-րամ)։ Թրջողէն հանելով տարա-ծելու է տեղ մը, որ որնայով վը-րան գտնուած շաքար կամ բէրէ-մէջը սոսիւնի պէս ձեւերից կայ-վունած ատենդ, այն ատեն 30-40 կաւով փոշիացած արտիկը ցան-ցէք հատիկներուն վրայ, և չա-րունակ տակնուվրայ քրէք, որչա-մէնքն ալ հաւաքաբաշտ ծած-կուին անով, յետոյ 600 կաւով չափ աղի ցանկեղով նորէն տակ նուվրայ քրէք։

Ահաւստիկ թէ ինչպէս գործա-ծելու է այս միջնապան դեղը, առջի գիշերուէն պարտեցէք ար-տին մէջ և աղէկ ուշադրութիւն ըրէք, ուր որ մուկի ծակ գտնա-վրան հոգի կուտ մը դնելով և ոտ քերեկը կըլուծուի, ալ գարնելով գոյեցէք, հեղեւեալ առաւտուսն տաէք հետեւեղից ըստ բաւարկանի թուաւոր հատիկներէն։ Եւ արտի-աղէկ է գանձը թրեցով աղի փո-շի դնել։ Եւ արտին լի ձալե-ցէք որ նոր բացուած ծակեր կան, ք մուկը քիչ հաւաքաբաշտ քիչեցնելու ըրեց կողպարաւ ի ճործ կը դնէ, և թէ ցորեն պատ-րաստէք 10 յիւլով, իսկ եթէ մա-րացորեն կամ սիսեւ 4-5 հատ իւրաքանչիւր ծակին մէջ նիւտե-ցէք և ջուրէն ծակը ցորեցէք վե-րը ըստածին պէս։ Այս գործո-ղութիւնը կատարելու համար ա-ւելի աղէկ եւ մէկը 3 հատիկներ լիցնէ, և ուրիշ մալ ծակերը գո-ցեցէ և երկրորդ երբէք ձեւերով ի-րանի հատիկները ալ հին փա-տէ կամ երկայնէ դաւալ մը գոր-ծածնի, եւրոպայի մէջ մասնաւոր գործիք մը կաւաւ անով ծակերը կը լիցնեն թուրքաւոր հատիկներ։ Ա-նցող ուշադրութեամբ չըլլալով հեղին-կերսը ցանկէք կամ թողաք որ ան-Ահաւստիկը այս միջոցով ապա-

հով կըլլաք թէ ձեր արտին մէջէն մուկերը պիտի չընչանան, և ձեր աշխատութեան ալ բաժնեկից չը պիտի ըլլան։ Փախեցնելու ալ մեծ բան մը չէ, քիչ քանակութիւն արտա-վարի համար հազիւ թէ 20՝ առ-առաւ կը 30 բարաֆի կը հասնի։

Տուներու խառնութեան և ըշ-տեկաշաներու համար ուրիշ մի-ջոցներ։

Պիտիկ կը կըլուծուի մէջ լիցնու-ցէք քանի (այլը) վրան բարակ խա-մը խալիւր ցանեցէք և անդ տեղ դրէք զանոնք, նոյնպէս ուրիշ յարմար ամաններու մէջ ալ, մօ-տերը դրէք պարզ ջուրէ մուկը ա-լիւր կերած ատեն հետը մէկտեղ զանն ալ կուտէ, և երբ գաճըս տատըր երկայն կը կին այրի և ջուր փնտելի երբ ջուրը գտնայ կը խմէ անուշտ, բայց իտէք ինչ կըլլայ ք ճը տատըրի մէջ կը կաղապար լուռեցնէ մուկը, որ եթէ չառ կերած է կը պալթի։

Երկրորդ միջոցը պարզ չէ կտոր մը, զայն փոքր մասերու բաժնե-ցէք կաղիւնի հատիկ կտորութեամբ և տալիկեցէք իւրի մէջ, պաղեկէն վերը դրէք պնակներու մէջ և հը-րանցուցէք ձեր անհաւոյ հիւրե-րուն, ապուրք անմարսելի ըլլալով ուտելէն վերջը անպատճառ ջուր պիտի խմէ վրայէն ալ, որ արա-մաքսն մէջ կուտի, և ինչեւնոյն հետեւեղից կը կըլուծուի ցանկէն պէս։

Երկրորդ միջոց մալ կը յանձնա-րարէ Անգղիացի երկրագործ մը։

Այս մարդը ինչ որ քրէր է մու-կերէն չէ կըցած իր օձիքը աղա-տել, որ մը շտեմարան ելած ա-տեն ձեռքը պզտիկ տրճակ (տէ-մէտ) մը անառուս կայ եղոր, զոր կը դնէ ցորենի պարկի մը վրայ շտեմարանէն դուրս ելած ատեն անառուսը հոն կը մոռնայ, մէկ քանի օր երբ կը կին շտեմարան վերալ, կը տեսնէ որ բոլոր ցորենի պարկերը ծակիկներ են մուկերը, բայց իսկ պարկէն գրուն վրայ անառուսը դրած էր, այս անգամ Անգղիացի կերթայ շատ մը ա-նառուս կը ժողկէ եւ շտեմարանին ամէն կողմը կը դնէ և եւ ամէն օր շտեմարանի շտեմարան ելալով կը տեսնէ որ այլ եւս մուկերը հոն ոտք չեն կրնար իր այս դիպուա-ծակցան փորձէն գոհ, ալ շտեմա-րանէն անպակաս կրնէ անառուսը, եւ կըսէ թէ 10 տարիներէ ի վեր շտեմարանին մէջ մուկ մը անգամ տեսնած չէ։

Մարեյի է գործածել նաեւ փոխանակ անառուսի, իր իսկութիւնը, այսինքն անեւաղի ընդամը, որ բոլորի կամ բաժ-պակի կտորներու վրայ լիցնելով մէկ երկու կաթիլ, հոս հոն կը դը-նէք, անոր հոգէն մուկը չի մօ-տենար, բայց անուշտ մերթ ընդ-մերթ նաեւ եւաղին նորէն դնելու է, եւ հետը անպակաս ըլլայ։

Ըստ իս հիմա այս վիճիկ միջո-ցը արեւելեց համար ամենէն չա-ւագոյնն է եթէ իրօք մուկերը չեն փախեցնելու ալ, հոգէն, որովհ-հետեւ ձիւս նախորդ միջոցները թէ վտանգաւոր են եւ թէ մուկը պնակը անտեղով պիտի չեքթայ կամ տանք մէջ անտեղանէի ան-կիւնը եւ կամ առաւանդներուն մէջ մատկիւր ալ անկէ ետքը ալ բան չունիս նէ այդ գարնելի հո-տը մաթի քրէ։